

Novinky zahraniční knihovnické literatury

41. BUTENKO, Irina Anatol'jevna
Čtení i novyje technologii [Četba a nové technologie] / Irina Anatol'jevna Butenko
In: Bibliografija. - [Moskva]. - 0869-6020. - č. 2 (1998), s. 150-156.
Autorka se zabývá čtenářským chováním a vůbec problémy dětské četby ve spojení s působením zábavního průmyslu v jeho televizní a computerové podobě (v posledním případě jde především o počítačové hry). V článku podává přehled výsledků výzkumů, které sledovaly různé aspekty tohoto tématu a které byly realizovány od 2. poloviny 70. let (většina je z 90. let) v Rusku, Nizozemsku, Švédsku, Francii, USA, SRN, Itálii, Velké Británii, Japonsku a Koreji. Všeobecně se potvrzuje snížení zájmu o četbu a snížení četnosti čtení ve srovnání s jinými aktivitami (a to i u vysokoškolských studentů). Na druhé straně se však ukazuje, že jak sledování televizních pořadů, tak hraní her na počítači plní v životě dětí daleko více funkcí, než se doposud předpokládalo. Především jde o sociální komunikaci dětí a dospívajících, neboť sledované aktivity jsou častými tématy společných hovorů. Nepotvrzuje se tedy zcela teze o tom, že uvedená média plně nahrazují sociální kontakty. Sledování televize je také důležitou formou rodinné komunikace. Na základě výsledků výzkumů se v řadě zemí přistupuje k vypracování metod a prostředků, které umožňují spojit zábavu s výukou, využít kontextu hry pro zintenzivnění výukového procesu, zlepšení recepce a uchování znalostí (např. překvapivé jsou výsledky australských specialistů, kteří použili počítačových her pro intenzifikaci výuky čtení a dosáhli významných zlepšení čtenářských návyků právě u nejhroších čtenářů).
42. CARDEN, Mark
The globalisation of information systems suppliers [Globalizace dodavatelů informačních systémů] / Mark Carden
In: Managing Inform. - [London]. - 1352-0229. - 5, č. 1-2 (1998), s. 31-33.
Díky globalizaci trhu lze různé výrobky koupit kdekoli na světě. Platí to i o automatizaci knihoven, kde ale trend globalizace má i své nevýhody. Stává se, že dodavatelé knihovních informačních systémů, kteří se zdáli být úspěšní nebo dokonce dominantní, přestali existovat nebo byli pohlceni konkurenty. Menší a méně efektivní dodavatelé nejsou schopni úspěšně působit na světových trzích a nemohou soupeřit s „globálními konkurenty“ ani na lokálních trzích. Hlavními důvody jsou požadavky knihoven na stále sofistikovanější systémy a z toho plynoucí vysoké náklady na vyvinutí takových systémů. Jestliže se knihovna rozhodne pro koupi systému od malého dodavatele, musí uvažovat i o tom, co se stane, když jej pohltí konkurent. Autor uvádí v tabulce řadu menších dodavatelů (např. DABIS, TinLIB, ALS), kteří byli takto pohlceni většími (GEAC, DRA, Ex Libris). Autor dochází k závěru, že funkční požadavky knihoven, potřeba nové techniky, náklady na vývoj a rozvoj mezinárodních norem nás vedou k nevyhnutelné globalizaci, ale i konsolidaci světa knihovní automatizace. Knihovny mohou z tohoto trendu těžit, jestliže jsou schopny vybrat si správného dodavatele a donutit jej odpovídat pružně a efektivně na jejich požadavky.
43. CRONIN, Blaise
The electronic academy revisited [Znovu o elektronické univerzitě] / Blaise Cronin
In: Aslib Proc. - [London]. - 0001-253X. - 50, č. 9 (1998), s. 241-254. Lit. 31.
Před 15 lety autor publikoval v Aslib Proceedings článek nazvaný „The electronic academy“, který hodnotil trendy v dálkovém vzdělávání a v dalších formách sebezvzdělávání. Příspěvek poskytl přehled tehdejších technik zprostředkování informací (např. televizní vysílání, videotext, telekonference) a zmiňoval se též o problémech ceny a kvality. Je poučné revidovat tento článek a uvědomit si rozvoj, jakého bylo ve světě dosaženo zvláště pokud jde o techniku a pedagogiku. V článku z roku 1984 není ani zmínka o internetu a World Wide Web, které jsou dnes ústředními body diskusí o výuce po počítačových sítích. Zatímco technický pokrok významně urychlil přijetí nových modalit výuky na dálku, jsou zde ještě další faktory (např. ekonomické nebo sociokulturní), které musí být brány v úvahu. Uvádí se široký přehled nových metod zavedených v oblasti dálkového vzdělávání a distribuovaného učení. Zvláštní pozornost je věnována strukturní dynamice virtuálního trhu celoživotního vzdělávání a jeho produktům a službám. Na celý problém se pohlíží ze severoamerické perspektivy (asi 3 miliony Američanů je zapsáno v dálkových kurzech různých akreditovaných institucí) a uvádí se též, co si frekventanti slibují od ukončení kurzů a vůbec od elektronického vzdělávání.

44. DILLON, Martin
The OCLC Institute : Genesis and Prospectus [Geneze a vyhlídky Ústavu OCLC] / Martin Dillon
In: J. Libr. Admin. - [New York]. - 0193-0826. - 25, č. 4 (1998), s. 187-199. Lit. 4.
V roce 1997 byl založen Ústav OCLC (OCLC Institute) jako nevydělečná vzdělávací organizace zaměřená na podporu rozvoje knihoven a informačních služeb - konkrétně na výchovu řídicích pracovníků, poskytování dalšího odborného vzdělávání a výměnu poznatků. Ústav vznikl v důsledku potřeby knihoven a dalších informačních služeb vyrovnat se s bezprecedentními změnami spojenými se současným pokrokem výpočetní a telekomunikační techniky. Ústav již uspořádal řadu seminářů a předkonferenčních setkání pro Americké sdružení knihoven (ALA) a vyvíjí i další aktivity v oblasti elektronického archivování, internetové katalogizace, výzkumu metadat atd. V budoucnu chce rozšířit své konzultační služby, podporovat výměnu vysokoškolských profesorů a rozvíjet dálkové studium.
45. HERRINGTON, Verlene J.
Way beyond BI : A Look to the Future [Co je za bibliografickou výchovou : Pohled do budoucna] / Verlene J. Herrington
In: J. Acad. Librarianship. - [Greenwich]. - 0099-1333. - 24, č. 5 (1998), s. 381-386.
Přes hluboké změny, jimiž knihovny v důsledku rozvoje informační techniky prošly, je jejich poslání stále stejné: poskytovat přístup k informacím. Možnosti využití informací však souvisejí s výchovou uživatelů. Současný model výchovy k bibliografické gramotnosti je založen na negativních východiscích, která říkají, že knihovní systém nedostačuje potřebám uživatelů a že uživatelé nejsou v knihovnách soběstační. Navrhuje se pozitivní model, založený na předpokladu, že uživatel chce být soběstačný a že knihovní systém je snadno použitelný. Tento model počítá se vstupními exkurzemi, školeními zaměřenými na knihovní zdroje, počítače, audiovizuální techniku apod. Školení musí brát v úvahu změnu tradiční role knihoven v roli odpovídající éře elektronických informací. Musí se též počítat s možností nových forem školení využívajících WWW stránky (dialogově přístupné obrazovky s nápovědou - help screens), které by byly dostupné kdekoli v knihovně i mimo ni. Jako příklad uplatnění nového paradigmatu výchovy uživatelů je uveden systém Gateway, který již 10 let funguje v Ohio State University v USA.
46. CHEVERIE, Joan F.
Access to and Services for Federal Information in the Networked Environment : Institutional Issues and Strategies [Přístup k federálním informacím v síťovém prostředí a služby pro ně : Institucionální problémy a strategie] / Joan F. Cheverie
In: J. Acad. Librarianship. - [Greenwich]. - 0099-1333. - 24, č. 5 (1998), s. 392-394.
Tzv. federální informace (oficiální informace federální vlády USA) jsou důležité pro plnění poslání výzkumných a vzdělávacích institucí. Škála federálních informací sahá od zásad pro přidělení grantů od National Science Foundation, přes údaje o sčítání lidu po registr škodlivých chemikálií, databáze vědeckých informací, záznamy diplomatické pošty apod. Jsou primárním zdrojovým materiálem, na němž jsou závislí vědci, studenti i občané již po řadu desetiletí. V posledních deseti letech se federální vláda soustředila na rychle se rozvíjející informační a komunikační systémy, což vyústilo v rozvoj takové politiky a praxe, která se rychle mění s tím, jak přispívající agentury vytvářejí, produkují a šíří svá data, informace a poznatky. Tyto změny se v posledních pěti letech stále zrychlují. Federální politika distribuce informací v elektronickém prostředí je stále difúznější, má stále širší rozsah v důsledku toho, jak se agentury stávají nezávislejšími na Úřadu pro oficiální publikace (Government Printing Office). Federální informace jsou důležitou součástí Globální informační infrastruktury (GII - Global Information Infrastructure).
47. JOHNSTON, Colin
Electronic technology and its impact on libraries [Elektronická technologie a její vliv na knihovny] / Colin Johnston
In: J. Libr. Inform. Sci. - [London]. - 0961-0006. - 30, č. 1 (1998), s. 7-24. Lit.
Kritické hodnocení významu internetu pro knihovnickou a informační profesi. Autor zkoumá úlohu internetu ve třech oblastech: 1. vliv na publikování akademických a vědeckých periodik; 2. příspěvek k rozvoji bibliograficko-informační služby; 3. vliv na rekreační četbu. Dochází k závěru, že internet bude nejužitečnější při publikování a šíření vědeckých elektronických časopisů, v soustavném sledování trendů vývoje těchto elektronických periodik samotných a zprostředkování informací o těchto trendech; zmiňuje z toho plynoucí problémy (např. otázky bibliografického popisu). Komerční vydavatelé mají velký zájem na elektronickém publikování, ale je třeba též brát ohled na reakci akademické obce a její kritiku vydavatelů periodik. Elektronická periodika patrně budou více brát v úvahu své tištěné protějšky a svojí úpravou se jim budou více podobat. Bude se muset zlepšit prezentace publikací na obrazovkách tak, aby text byl přehledný a usnadňoval podrobnou i zběžnou četbu či „listování“. Pokud bude navíc možné hypertextové propojení, bude dosaženo velkého zlomu v praxi elektronického publikování.

48. KAZARINOVA, I. N. - LOVKOVA, T. B.
Psychologija bibliotečnogo obsluživanja [Psychologie knihovních služeb] / I. N. Kazarinova, T. B. Lovkova
In: Bibliotekovedenje. - [Moskva]. - 0869-608X. - č. 6 (1998), s. 105-110.
Informace o kulatém stolu k otázkám psychologie knihovních služeb, který se uskutečnil v březnu 1998 v Sankt--
Petěrburské státní akademii kultury (SPbGAK - zajišťuje mj. vysokoškolskou přípravu knihovníků a informačních
pracovníků). Otázky předložené k posouzení se týkaly psychologických aspektů vytváření image knihovny, psy-
chologických stránek knihovních služeb a zavádění nové vysokoškolské specializace knihovník-psycholog. Zvy-
šující se neurotizace společnosti, nárůst stresu, nedostatek a problematizace mezilidských kontaktů vede lidi k
četbě, ke knihovně jako k prostředku překonání duševního diskomfortu. Nabídka služeb odpovídající těmto potře-
bám napomáhá zvyšování prestiže knihovny, na druhé straně vyžaduje speciální přípravu knihovníků i
uplatnění profesionálních psychologů. Zástupci několika knihoven referovali o vlastních zkušenostech s
realizací psychologické biblioterapeutické služby, tréninkových programů efektivní komunikace určených knihov-
níkům (např. program využívající metodu neurolingvistického programování). Poznámáno, že je třeba aktivněji
studovat psychologické aspekty automatizace, výchovy uživatelů (computerová gramotnost), ale např. i zavádění
placených služeb. Z psychologického hlediska není dostatečně prozkoumán dopad nových funkcí knihoven a
povaha komunikace s novými (zejména pro veřejné knihovny „složitými“) skupinami čtenářů (podnikatelé, uživa-
telé, jejichž zájmy mají mezioborový charakter aj.). V dětských knihovnách hrozí odcizení dětskému čtenáři -
zapomíná se na zásadu být jeho čtenářským partnerem, mít vlastní aktuální čtenářskou zkušenost v oblasti
dětské literatury. SPbGAK zavedla specializaci „psycholog-kulturolog knihovnicko-informačních služeb“ a v jejím
rámci kurs biblioterapie. Odborníci z oblasti psychologie četby a knihovních služeb z této vysoké školy jsou v
knihovnách dobře přijímáni (na rozdíl od psychologů připravovaných univerzitami, kteří mají potíže adaptovat se
na knihovnické prostředí).
49. KOGAN, Jelena
Bibliotečnaja žizn' N'ju-Jorka : 100 let slavjanskomu i baltijskomu otdelu N'ju-Jorkskoj publičnoj biblioteki [Kni-
hovnický život v New Yorku - 100 let slovanského a baltského oddělení Newyorské veřejné knihovny] / Jelena
Kogan
In: Bibliografija. - [Moskva]. - 0869-6020. - č. 6 (1998), s. 136-142.
Po stručné charakteristice Newyorské veřejné knihovny (New York Public Library - NYPL) a zejména jejího fondu
(více než 10 milionů knih, 400 000 map a atlasů, 10 000 telefonních seznamů největších měst světa, 500 000
audio- a videokazet, 30 000 titulů periodik atd.) autorka přechází k popisu slovanského a baltského oddělení, které
v roce 1998 oslavilo 100. výročí založení. V jeho fondu se nachází přes 413 000 knižních publikací, 1200 titulů
periodik, 20 300 mikroforem. Dříve převládající ruskojazyčná kolekce dnes představuje cca 39 % fondu
(pokles jejího podílu způsobila intenzivnější akvizice materiálů z ČR, SR a Polska). Sbírky zahrnují také publikace o
slovanských a východoevropských zemích vydané v neslovanských jazycích, především v angličtině. Autorka
informuje o vývoji oddělení, o jednotlivých ředitelích a o změnách v zaměření činnosti, která se stále výrazněji
posunuje od prostého shromažďování, uchovávání a zpřístupňování fondů k jejich vědeckému zpracování a
zpřístupnění. O tom svědčí např. dynamika vydávání prací o oddělení a o jednotlivých kolekcích (v 70. letech 2
práce, v 80. letech 32, v letech 1990-1994 již 46), stále aktivnější účast na vědeckých konferencích, pořádání
tematických výstav atd. V článku jsou charakterizovány některé vydané práce, tištěné katalogy a průvodce, a
také publikace plánované či již rozpracované. Kromě originálních děl připravených v tomto oddělení jsou
velmi očekávány encyklopedie, bibliografické slovníky a další příručky, které vyjdou v rámci programu spolu-
práce s ruskými knihovnami a představují materiály, jež nebyly v Rusku z různých důvodů vydány (existovaly v
rukopisné podobě, dochovaly se jejich sazby nebo korekturní obtahy).
50. LOCK, Debbie - NORDON, Jennifer
Designing DiLIS : a distance learners' information service [Vytvoření DiLIS - informační služby pro dálkově
studující] / Debbie Lock, Jennifer Nordon
In: J. Libr. Inform. Sci. - [London]. - 0961-0006. - 30, č. 4 (1998), s. 241-248. Lit.
Zpráva o vytváření informační služby pro dálkově studující (Distance Learners' Information Service - DiLIS) v
Knihovně George Edwardse, která je univerzitní knihovnou Univerzity v Surrey (Velká Británie). Autorky popisují
situaci, která vedla k záměru zlepšit služby pro dálkové studenty, a podrobně informují o průzkumu, který zavedení
služby DiLIS předcházela. Průzkum zmapoval současné využívání služeb knihovny a přání studujících ohledně
služeb nových. Ve vyhodnocení dotazníků jsou zajímavé i dílčí poznatky týkající se omezení zaslání dokumentů
poštou nebo požadavek velké většiny čtenářů na pomoc knihovníků při používání informačních zdrojů nebo
alespoň proškolení.

51. LUNAU, Carol D.
 Le tarif des livres de bibliothèques : Un programme précieux du gouvernement fédéral en vue d'aider les bibliothèques [Tarif pro knihy z knihoven : Hodnotný program federální vlády zaměřený na pomoc knihovnám] / Carol D. Lunau
 In: *Nouv. Bibl. nat.* - [Ottawa]. - 0027-9633. - 31, č. 2 (1999), s. 12-14.
 Ministerstvo pro kanadské kulturní dědictví a Kanadská poštovní společnost jedná o prodloužení dohody o tarifech za poštovní zásilky knihovních publikací. Program, na jehož základě jsou knihovnám poskytovány snížené tarify, funguje od roku 1939 a jeho cílem je napomoci rozšiřování knihovních služeb ve venkovských oblastech. Tzv. „tarif pro knihy z knihoven“ (tarif des livres de bibliothèques) představuje snížené poštovné, které kryje odeslání materiálu z knihovny a zároveň jeho navrácení. Rozdíl v ceně poštovného hradí kanadské poště federální vláda na základě zmíněné dohody, která se v určených intervalech obnovuje. Před uzavřením dohody na další období byl v roce 1997 proveden průzkum využívání tarifů. Výsledky potvrdily důležitost programu, zvláště pro dostupnost MVS, a ukázaly hlavní oblasti aplikace programu: základ tvoří MVS, z jedné třetiny jsou pak snížené tarify využívány pro rozesílání souborů knih do venkovských knihoven, ale i pro zasílání knih studentům zapsaným do programů dálkového vzdělávání (po sítích). Dotazníky přinesly také informace o problémech: pracovníci pošt nevědí o existenci programu, nezvládají změny tarifů, ani knihovníci nejsou informováni dostatečně. Velmi závažným se stává problém omezenosti programu na knihy. Kanadské sdružení knihoven se snaží již od 70. let vyjednat o postupném začlenění všech nosičů, které jsou doručitelné poštou. Pracovní skupina doporučila zadavateli průzkumu, aby program byl dále uplatňován a adaptován v souladu s potřebami knihoven a veřejnosti.
52. ORMES, Sarah
 Internet Services in Danish public libraries [Internetové služby v dánských veřejných knihovnách] / Sarah Ormes
 In: *J. Libr. Inform. Sci.* - [London]. - 0961-0006. - 30, č. 2 (1998), s. 123-132. Lit.
 Zvažuje se potenciální význam, jaký může mít internet pro veřejné knihovny v Dánsku, se zvláštním zřetelem ke třem případovým studiím. Každá z nich se soustřeďuje na určitou veřejnou knihovnu (v Roskilde, Silkeborgu a Arhusu) zvolenou s ohledem na to, jak dokázala inovačně využít internet ve službách (široký přístup uživatelů k internetu - Roskilde, nový způsob řízení této služby - Silkeborg, přizpůsobení struktury a zaměření knihovny v souvislosti s rozvojem informačních služeb založených na moderní technice - Arhus). K porovnání služeb v těchto dánských knihovnách je použito metody průzkumu internetových služeb uplatněné v knihovnách Spojeného království v roce 1995. Autorka v této souvislosti vyvozuje závěry o nejdůležitějších rozdílech britského knihovnictví oproti dánskému: jasná vize toho, jaká bude role britských knihoven v informační společnosti, taková kultura řídicí práce, která povzbuzuje pracovníky k tomu, aby dokonale zvládali svoji práci a aby pohlíželi na změny jako na výzvy a nikoli hrozby, a konečně schopnost flexibility při hledání financí mimo běžné zdroje. Naopak kladem dánských knihoven je velký důraz na rozvíjení internetových služeb pro děti.
53. QIANG ZHU
 Increasing the Pace of an Integral Library System in China : Moving Toward the Twenty-First Century [Intenzivnější kroky ke knihovnickému integrálnímu systému - směr 21. století] / Qiang Zhu
 In: *Coll. Res. Libr.* - [Chicago]. - 0010-0870. - 59, č. 2 (1998), s. 169-176. Lit. 10.
 Informace o stavu vysokoškolského knihovnictví v současné Číně, která od roku 1979 prochází obdobím ekonomických reforem. Hlavním problémem dneška je nedostatek finančních prostředků, který vede k duplicitě nebo naopak k nedostupnosti zdroje (každá knihovna zakoupí levný titul a škrtne drahý) a k nedostatku technologií. To je i překážka jediného možného řešení - spolupráce, sdílení zdrojů, vytváření integrálního knihovnického systému. Podrobně je popsána koncepce takového integrálního systému (projekt 221) a jeho složek: rozvoj Čínské sítě pro vzdělávání a výzkum (CERNET), rozvoj Knihovnické a informační sítě čínských vysokoškolských knihoven (CALIS) a rozvoj Systému sdílení moderního vybavení a pomůcek (MEFSS). V rozkladu cílů je zajímavá pasáž o rozvoji lidských zdrojů.
54. RICHARDSON, John V., Jr.
 OCLC's Office of Research : Past, Present and Future [Minulost, současnost a budoucnost oddělení výzkumu OCLC] / John V. Richardson, Jr.
 In: *J. Libr. Admin.* - [New York]. - 0193-0826. - 25, č. 4 (1998), s. 201-238. Lit. 63, příl.
 OCLC (Online Computer Library Center, USA) a jeho oddělení výzkumu hrají významnou roli v knihovnictví a informatice. Na rozdíl od výzkumné činnosti na univerzitách může toto oddělení věnovat výzkumu všechn svůj čas. Výsledky činnosti oddělení jsou ale málo známy, protože téměř nebyly publikovány. Tento nedostatek má odstranit podrobný článek, který popisuje historický vývoj oddělení výzkumu v kontextu OCLC, přibližuje jeho současný stav (zvláště charakterizuje probíhající projekty) a zabývá se i možnou budoucností. V příloze je uveden přehled výzkumných projektů realizovaných v letech 1985-1996 (celkem 135, z nich některé dlouhodobé), pořáda-

ných seminářů, poradních výborů pro výzkum ustavených v jednotlivých letech, hostujících profesorů. Je zmíněn i externí výzkum a spolupráce na výzkumných projektech jiných institucí. Je publikován výčet grantů poskytnutých na výzkum v knihovnictví a informatice v 90. letech. Pokud jde o budoucnost, uvádějí se např. projekty sdílené katalogizace, ale i projekty zasahující mimo vlastní obor (např. změny na automobilovém trhu, pomoc chemickému průmyslu).

55. RIŠKO, Andrej
Úloha veřejných knihnic v informační společnosti [Úloha veřejných knihoven v informační společnosti] / Andrej Riško
In: Kniž. Inform. - [Martin]. - 1210-096X. - 30, č. 7 (1998), s. 261-266.
Směřování k informační společnosti není možné bez zpracovávání, zpřístupňování a využívání informačních zdrojů. Knihovny, zejména veřejné, mají v tomto procesu nezastupitelnou úlohu, je však nutná jejich všestranná podpora státem. Autor z těchto pozic analyzuje vývoj veřejných knihoven na Slovensku v 90. letech, zejména v souvislosti s transformací územního členění státu a legislativy. Dosavadní změny způsobily oslabení sítě státních veřejných knihoven. Např. v důsledku zákona o obecním zřízení (1990) byla síť veřejných knihoven rozštěpena na komunálně řízenou a státem řízenou část. V roce 1996 přišly okresní knihovny o právní subjektivitu, a to zřízením regionálních kulturních center v čele se státními intendanty. Tyto bývalé okresní (dnes regionální) knihovny v kulturních centrech se dostávají do izolace, stávají se z nich osvětové instituce bez ambic stát se fungujícím článkem informačního systému, systému dalšího vzdělávání a kooperace knihoven. Až o jednu třetinu klesly jejich finanční zdroje. Doposud provedená reorganizace je v rozporu s Manifestem UNESCO o veřejných knihovnách i s programy Evropské komise. Územněsprávní reformou (1996) byly v některých případech zřízeny nové krajské státní knihovny (především z okresních knihoven v sídlech nových krajských měst), na druhé straně byly zrušeny státní vědecké knihovny v Košicích a Prešově. Celkově dochází ke krizi řízení slovenského veřejného knihovnictví - neexistuje instituce, která by udávala a usměrňovala všeobecné trendy vývoje. Ministerstvo kultury nedokázalo prosadit nový zákon o knihovnách. Je nezbytné, aby vládní a parlamentní orgány oficiálně deklarovaly význam veřejných knihoven pro společnost, což by ovlivnilo i přístup zřizovatelů a podpořilo vznik všeobecně závazných právních předpisů a navazujících norem.
56. RODA, Jean-Claude
L'organisation du travail : Un nouveau défi pour les bibliothèques universitaires [Organizace práce : Nová výzva pro univerzitní knihovny] / Jean-Claude Roda
In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 43, č. 4 (1998), s. 96-103.
Autor vidí naléhavost problému organizace práce ve francouzských univerzitních knihovnách v souvislosti s blížící se všeobecnou redukcí pracovní doby ve Francii, uplatňováním částečných pracovních úvazků atd. Řešení problému je obtížné v souvislosti s rozvojem informačních technologií a z toho vyplývající nezbytnosti soustavné adaptace pracovníků, s požadavky na spolupráci, na kvalitu výsledků a stále vyšší rychlost jejich dosahování. Na automatizaci knihoven byly již vynaloženy velké prostředky, ale organizaci práce se nevěnovala téměř žádná pozornost. Přitom je nutno ji vidět jako klíčový moment modernizace. Situaci ztěžuje nerozpracovanost metod hodnocení kvality práce a účinnosti knihovny ve vztahu k očekáváním veřejnosti. Autor předkládá výsledky vlastní studie zaměřené na organizaci práce v několika francouzských univerzitních knihovnách, které ukázaly na velké rozdíly v organizaci práce (např. v počtech pracovníků zabývajících se obdobnými činnostmi) i v institucích s podobnou strukturou, obtížně zdůvodnitelné rozdíly ve výkonech knihoven atd. Velká část článku je věnována obecnějším úvahám týkajícím se personálního řízení a měření rentability knihoven: upozorňuje na spornost zavádění takových konceptů, jako je vyrábět, přepravovat, distribuovat či konzumovat do zjišťování efektivnosti knihoven, na změnu ekonomického a sociálního kontextu, který vyžaduje lépe reagovat na požadavky společnosti a zejména mládeže, participovat na vzdělávacích a kulturních projektech. Autor se také zamýšlí nad draze zaplacenými a z hlediska výsledků někdy spornými analýzami provedenými konzultačními firmami a na druhé straně nevyužívanými možnostmi vyslechnout vlastní pracovníky a realizovat jejich návrhy.
57. SMITH, K. Wayne
OCLC : Yesterday, Today and Tomorrow [OCLC včera, dnes a zítra] / K. Wayne Smith
In: J. Libr. Admin. - [New York]. - 0193-0826. - 25, č. 4 (1998), s. 251-270. Lit. 5, příl.
OCLC (Online Computer Library Center, Inc.) zahájilo činnost v roce 1971 programem sdílené katalogizace, který přinesl knihovnám velké úspory. Za posledních 26 let se síť OCLC rozšířila z původních 54 knihoven státu Ohio na 25 000 knihoven v 63 zemích. V rozsáhlé příloze je uveden přehled produktů, služeb a technologických platform, které OCLC zavedlo (a nepřerušilo) od roku 1971: např. MARC II, konvertování bibliografické databáze do formátu AACR2 (1980), souborný katalog seriálů (1980), vyhledávání podle klíčových slov a instalace elektronických Deweyho tabulek (1993), zahájení programu Electronic Journals Online, rozvoj mezinárodní databáze WorldCat a

oprava chyb v ní prostřednictvím e-mailu (1994), internetový přístup ke katalogizaci v OCLC a ke sdílení zdrojů (1995), projekt elektronického archivování v 7 knihovnách (1997) atd. V současné době zůstávají péče o sbírky a technické služby hlavní náplní činnosti OCLC. Katalogizační služba provádí 1 mld. transakcí ročně (tj. 110 zpráv za vteřinu), knihovny OCLC ročně zpracují 40 milionů knih a dalších materiálů. Databáze WorldCat nyní obsahuje 38 milionů záznamů a přes 660 milionů lokací (v 377 jazycích) a ročně narůstá o 2 miliony záznamů (tj. 15 záznamů za vteřinu). Hlavním úkolem OCLC v budoucnosti je poskytnout bezproblémový přístup k bibliografickým informacím, abstraktům či plným textům kdekoli a kdykoli, v jakékoli formě a za cenu, kterou si může uživatel dovolit.

58. ŠRAJBERG, Ja. L.

Rossijskij onlajnovyj bibliotečno-informacionnyj centr : Novyje technologii i novyje vozmožnosti dlja bibliotek [Ruské knihovnické a informační středisko s online přístupem : Nové technologie a nové možnosti pro knihovny] / Ja. L. Šrajberg

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 9 (1998), s. 77-81.

Popis projektu Ruského knihovnického a informačního střediska s online přístupem, které má jako první v Rusku budovat souborný katalog s využitím technologie sdílení. Jde o strukturu se statutem státní instituce přidruženou ke Státní veřejné vědeckotechnické knihovně (GPNTB) Ruska (bude mít vlastní rozpočet i personál). Autor stručně charakterizuje cíle, základní úkoly, organizační formu, zřizovatele, doprovodnou infrastrukturu (např. počítařové výukové středisko, útvary zajišťující kurzy zvyšování kvalifikace) a perspektivy rozvoje střediska. Nová instituce má ambice stát se ústředním článkem v automatizované knihovnicko-informační struktuře země, producentem moderních informačních technologií, správcem hlavních bibliografických i plnotextových databází, vědecko-metodickým a konzultačním centrem knihoven Ruska. Zároveň bude zajišťovat vzájemně výhodnou výměnu informací a spolupráci ruských knihoven mezi sebou i se zahraničními partnery a uživateli. Autor stručně charakterizuje i cestu k projektu: od Automatizovaného systému Ruského souborného katalogu technické literatury (AS RSVK; vytvořen na základě fondu GPNTB koncem 80. let za účasti cca 2000 knihoven tehdejšího SSSR, zůstává i nadále důležitou součástí budoucího střediska), přes projekt Ruského střediska sdílené katalogizace (RCKK; na základě rozhodnutí ministerstva kultury byla jeho realizace svěřena opět GPNTB; jeho databáze se již formovaly s využitím univerzálních bází bibliografických záznamů Ruské knižní palaty a dalších zpracovatelů bibliografie, zejména regionálních tisků) až k současnému úkolu vytvořit ústředí s mezinárodním dosahem.

59. VOROJSKIJ, F. S. - JERONINA, Je. A.

Nekotoryje problemy pravovogo obespečeniya dejatel'nosti bibliotek Rossii v sovremennych uslovijach [Některé problémy právního zajištění činnosti knihoven Ruska v současnosti] / F. S. Vorojskij, Je. A. Jeronina

In: Nauč. techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 1 (1998), s. 51-60.

Mezi faktory, které významně ovlivňují prostředí fungování knihoven v Rusku v 90. letech, patří rozvoj mezinárodního a ruského zákonodárství v oblasti informatizace, zpracování toků dokumentů, služeb a zejména ochrany informací. Praktickým vyústěním informatizace byl např. vznik regionálních (často zároveň meziresortních) sdružení knihoven, ustavení Meziresortní expertní rady pro automatizaci knihoven Ruska při Ministerstvu kultury Ruské federace atd. Autoři stručně charakterizují některé právní akty, které byly přijaty v 90. letech a které dle jejich mínění vytvářejí právní prostředí odpovídající současnému mezinárodnímu právu v oblasti informatizace a napomáhají integraci ruských knihoven a informačních služeb do současného světového informačního prostředí: zákony Ruské federace o právní ochraně programů pro elektronické výpočetní stroje a databáze (1992), o autorském právu a právech příbuzných (1993), o informacích, informatizaci a ochraně informací (1995), o spojích (1995), o účasti v mezinárodní výměně informací (1996); dále jde o dohodu zemí Společenství nezávislých států o spolupráci v oblasti ochrany autorských práv a práv příbuzných (1993) a usnesení vlády Ruské federace o státní registraci databází a databank (1996). Problémy, s nimiž se Rusko potýká, jsou charakteristické i pro rozvinuté západní země: rozevírají se nůžky mezi právy uživatelů na svobodný a široký přístup k informacím a právy vlastníků informačních produktů. V souvislosti s tím se zesilují diskuse o otázce pořizování kopií dokumentů, což zasahuje zejména knihovny. V případě elektronických produktů zákon zatím neusnadňuje identifikaci produktu s jeho vlastníkem či autorem atd. Je nezbytné také vytvořit organizace, které by plnily funkce prostředníků mezi držiteli autorských práv a knihovnami (a to i ve vztahu k ochraně práv ruských autorů při pořizování kopií jejich děl v zahraničí).

60. WATTERS, C. R. - SHEPHERD, M. A. - BURKOWSKI, F. J.
Electronic News Delivery Project [Projekt elektronického dodávání zpráv] / C. R. Watters, M. A. Shepherd, F. J. Burkowski
In: J. Amer. Soc. Inform. Sci. - [New York]. - 0002-8231. - 49, č. 2 (1998), s. 134-150. Lit.
Autoři popisují projekt elektronického dodávání zpráv, jehož prototyp byl předváděn již na ekonomickém summitu G-7 v roce 1995 v Halifaxu v Kanadě. Zprávy jsou v něm chápány jako informace o událostech zajímavých veřejnost, zvláště pak ty, které jsou publikovány v novinách, časopisech, v rozhlase a televizi. Redaktoři novin mohou stále ještě určovat klíčový obsah elektronických zpráv, ale nová komunikační technika umožní integraci zpráv z široké palety zdrojů a poskytne přístup k doplňkovým materiálům z obrovských archivů elektronických dat (textových, fotografických i videozáznamů). Tyto archivy jsou spravovány digitálními knihovnami, ale mohou též existovat v podobě kontinuálního proudu nově vytvářených dat. Cílem elektronického dodávání zpráv v tomto kontextu je ale možnost rozlišit skupiny zpráv a vyhledávat v dokumentech. Elektronické zprávy umožní poskytovat čtenáři koláž běžných událostí v co nejúplnější formě a přizpůsobené individuálním potřebám. Jako součást dlouhodobého projektu budoucích systémů dodávání zpráv autoři vyvinuli celkovou architekturu tohoto systému a několik prototypů.
61. WITBROCK, Michael J. - HAUPTMANN, Alexander G.
Speech Recognition for a Digital Video Library [Strojová analýza řeči určená pro digitální videoknihovnu] / Michael J. Witbrock, Alexander G. Hauptmann
In: J. Amer. Soc. Inform. Sci. - [New York]. - 0002-8231. - 49, č. 7 (1998), s. 620-632. Lit.
Autoři z Carnegie Mellon University v Pittsburgu v USA (Artificial Intelligence Research Group, School of Computer Science) popisují vývoj tvorby metadat a metod vyhledávání ve velkých souborech audio- a videodokumentů, a to na příkladu projektu „digitální videoknihovny Informedia“ - Informedia Digital Video Library. Standardní metodou, jak umožnit vyhledání audio- a videodokumentů, je vytvořit anotaci popisující srozumitelným způsobem jejich obsah. Tak se také postupuje při tvorbě multimediálních CD-ROM. Ale s ohledem na obrovské množství dat, která by bylo užitečné vložit do digitálních audio- a videoknihoven, a z toho plynoucí vysoké náklady nelze tuto metodu použít. Proto je v digitální videoknihovně Informedia vytváření dat pro informační rozhraní automatizováno pomocí technik odvozených z výzkumu umělé inteligence. Jedná se o strojovou analýzu řeči kombinovanou se zpracováním přirozeného jazyka, vyhledáváním informací a analýzou obrazu. Výsledkem je rozhraní (interface), které pomáhá uživateli lokalizovat informace, které potřebuje. Popisují se specifické složky tohoto rozhraní a uvádějí se některé výsledky experimentálního vyhledávání informací.